**Cena egzemplarza 15 gr.**

# I. BIULETYN

## KOMISJI REPERTUARОWEJ DLA TEATRÓW LUDOWYCH

PRZY ODDZIALE OŚWIATY POZASZKOLNEJ KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO W KRAKOWIE

**KRAKÓW — PAŹDZIERNIK 1934 R.**

W skład Komisji wchodzą PP.: Barbacki Bolesław (Nowy Sącz), Dr Bielak Franciszek (Kraków), Fyda Edward (Nowy Sącz), Komar Stanisław (Kraków), Mikuta Marjan (Kraków), Miśkowicówna Marja (Kalwarja Zebrzydowska), Skoczylas Ludwik (Kraków), Sobieniowski Szczęsny (Kraków)

**Na prośbę Małopolskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych, Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego zleciło wydanie drukiem pierwszej serji ocen sztuk teatralnych, mających orjentować zespoły teatru ludowego przy wyborze repertuaru.**

***Komisja Repertuarowa oceniła i uznała za nadające się dla zespołów teatru ludowego następujące sztuki teatralne:***

1) Wiechecki Gozdawa St.: «Porucznik I Brygady».
2) Bakal Br.: «Szaleńcy».
3) Mróz Józef: «Bohaterska Polka».
4) Pobratymiec St.: «Z pieśnią na ustach w bój...».
5) Schroeder Artur: «Rozkaz».
6) Wiśniowski Stanisław: «Stary mundur».
7) Staszczyk Adam: «Dziesiąty pawilon».
8) Salz Henryk: «Dziedzictwo».
9) Mickiewicz Adam: «Dziady» (oprac. Iłowskiego).
10) Turowiczówna J.: «Wybór inscenizacyj».

11) Mierzejewska J.: «Teatr z pieśni».
12) Sołarzowa J.: «Teatr z pieśni».
13) Pobratymiec St.: «Zrękowiny u Druzgały».
14) Pobratymiec St.: «Wiosna na Podhalu».
15) Mrozowicka I.: «Babska polityka».

---

Niżej podaje się szczegółowe oceny sztuk zestawione działami:

## I. Sztuki patrjotyczne i żołnierskie.

1) St. Gozdawa-Wiechecki: «**PORUCZNIK I BRYGADY**». Spółka Nakładowa «Odrodzenie», Lwów 1934. (Prawo wystawiania zastrzeżone). Aktów 3. Cena 1.50 zł.

Treść sztuki: Jesteśmy w Warszawie w r. 1915. Konspirator (Strzelec) Wacław Krzyski kocha się w Jance Lubińskiej, córce urzędnika rosyjskiego — zresztą polskiego szlachcica. Kocha się w niej także urzędnik Gen. Gub. Frosimow i postanawia zniszczyć rywala, którego udział w pracy konspiracyjnej odkryto. Jedynie gdyby Janka zgodziła się wyjść za Frosimowa — Wacław byłby uratowany. Oczywiście to się stać nie może. Wacław szpiegowany — ucieka i dostaje się do legjonów. W rok później Frosimow, schwytany jako szpieg, informuje Wacława (porucznika Legjonów), że Janka wyszła za bogatego przemysłowca; gdy Wacław chce sobie odebrać życie, ratuje go kolega por. Strzała. W trzecim akcie jesteśmy znowu w Warszawie; okazuje się, że Janka jeszcze za mąż nie wyszła; wśród wjeżdżających do Warszawy legjonistów poznaje Wacka, o którego śmierci szerzyły się fałszywe wieści. Wszystko szczęśliwie się kończy, gdyż i Strzała zakochał się w siostrze Janki, Zosi. Środowisko właściwie bezbarwne — niby inteligenckie z szlagońskiemi pozostałościami.

Ilość osób działających w akcji 14, w tem kobiet 3, mężczyzn 8, chłopców 1, dziewcząt 2. Wiek osób od 22 do 40 lat.

Ocena wartości sztuki: Utwór artystycznie słaby, psychologja postaci dość banalna, a motywacja niektórych postępków (za-

miar samobójstwa Wacława) stawia w dziwnem świetle postać, która ma skupiać w sobie same zalety, a zwłaszcza patrjotyzm. Epizodycznie pokazana postać Komendanta jeszcze nienajgorzej wychodzi.

U naiwnych słuchaczy te braki artystyczne mogą nie psuć ogólnego wrażenia i mogą nawet oddziaływać podobnie, jak «Gwiazda Syberji». Podkreślenie patrjotyzmu i złączenie go z elementem pewnej sensacji obudzi zainteresowanie Może też w słabej, jak mi się zdaje mierze oddziałać na uczucia patrjotyczne. Większej wartości w wytworzeniu jakiejś trwalszej postawy przekonaniowej nie posiada.

Trudności techniczne: Dwie zmiany dekoracyj. W I i III akcie pokój w mieszkaniu miejskiem, w II chata wiejska.

Kompletów kostjumów 6: 2 uniformy rosyjskie, 4 legjonowe.

*Sztuka powyższa nadaje się przedewszystkiem dla zespołów teatru ludowego początkujących (średnio w pracy zaawansowanych), działających w środowiskach małomiasteczkowych.*

*Przydałyby się skreślenia w akcie II, w piosnce «Raz w ciemną noc do pewnej wsi».* *(F. B.).*

2) Bronisław Bakal: «SZALEŃCY». B. Połoniecki, Lwów. Aktów 1. Cena 1.50 zł.

Treść sztuki: Rzecz dzieje się 6 sierpnia 1914 r. we wsi pod Słomnikami w oczekiwaniu nadejścia pierwszego oddziału wojska polskiego. Ścierają się opinje o celowości i widokach powodzenia Legjonów. Rzecz kończy się akordem wiary i zapału, na widok przechodzącego oddziału legjonowego.

Ilość osób działających w akcji 7, w tem kobiet 2, mężczyzn 5 (jedna osoba starsza — weteran z 63 roku).

Ocena wartości sztuki: Akcja nikła, co jednak nie razi w drobnym obrazie. Momenty z życia, podnoszące prawdę utworu scenicznego, uwzględniono w pierwszej części utworu. Potem zaczynają brać przewagę dyskusje i tyrady programowe, które zresztą stanowią główną cechę utworu.

Miejscem akcji jest mieszkanie nauczyciela wiejskiego.

Kostjumy: jeden uniform strzelca z kompanji kadrowej, reszta zwykłe stroje.

*Sztuka powyższa nadaje się dla zespołów teatru ludowego dobrze w pracy zaawansowanych i wybitnych. Odpowiada ona dla środowisk: wiejskich, małomiasteczkowych, robotniczych i podmiejskich, wyrobionych kulturalnie.* *(St. K.).*

3) Józef Mróz: «**BOHATERSKA POLKA**». Księgarnia i Drukarnia Z. Jelenia w Tarnowie, 1933. Odsłon 3. Cena 80 gr.

Treść sztuki: Trembowla broni się ostatkami sił. Turcy spodziewają się ją zdobyć i przygotowują się do ostatecznego szturmu. Załoga z komendantem Chrzanowskim upadła na duchu. Nieliczni tylko chcą się bronić do końca, mając nadzieję ocalenia w spodziewanej odsieczy króla Jana III. Szczególnie żona Chrzanowskiego odznacza się niezłomnością ducha, a kiedy na skutek propozycji Turków, dość względnej, dowódcy skłaniają się, aby twierdzę poddać, Chrzanowska hartem swoim i stanowczością wywalcza decyzję dalszej obrony i budzi ducha u oblężonych. Król przychodzi z odciecząą. Hart, wytrwałość i miłość ojczyzny została wynagrodzona i uznana.

Ilość osób działających w akcji 14, w tem kobiet 2, mężczyzn 9, 1 chłopiec.

Ocena wartości sztuki: Rzecz naogół przeciętna, ale poprawnie zbudowana. Charaktery osób powierzchownie, ale konsekwentnie utrzymane. Rzecz posiada pewną wartość w zakresie popularyzowania dziejów ojczystych i podnoszenia momentów, w których od miłości ojczyzny i hartu ducha zależą całość i dobro kraju.

Dekoracja przedstawia komnatę zamkową sklepioną, z 2 oknami i 2 drzwiami.

Kostjumy: 6 pancerzy i 6 hełmów, kostjum dla króla Sobieskiego, 2 kostjumy kobiece z czepkami i kostjum dla parlamentarza tureckiego.

*Sztuka powyższa nadaje się dla zespołów teatru ludowego będących w stanie organizacji, początkujących (średnio w pracy zaawansowanych), oraz dobrze w pracy zaawansowanych. Odpowiada najbardziej dla średnio wyrobionych kulturalnie środowisk wiejskich i małomiasteczkowych.* *(St. K.).*

4) J. S. Pobratymiec-Płatkowski: «**Z PIEŚNIĄ NA USTACH — W BÓJ!**». Spółka Nakładowa «Odrodzenie» (Bibljo-

teka Teatrów Amatorskich), Lwów 1934. Autor części muzycznej: Dr S. Belohlavek. Aktów 3. Cena 2 zł.

Treść sztuki: Akcja zaczyna się w roku 1914, z chwilą wybuchu wojny światowej, we wsi podkrakowskiej. W chacie Walentego Karasia odbywają się t. zw. «oblewiny» po drugiej zapowiedzi, a na tydzień przed ślubem jego córki Hanusi z Jankiem, synem sąsiada Piotra Budki. W czasie wesołej zabawy zjawia się w izbie kilku chłopców, członków organizacji strzeleckiej z tejże wsi, ze swym przodownikiem Stanisławem Kozubem, który oznajmia zebranym, iż przyszedł rozkaz bezzwłocznego stawienia się w Krakowie, skąd drużyny strzeleckie wyruszają w bój o niepodległość Polski. Janek waha się chwilę, lecz porwany wymową Stanisława, ulega poczuciu obowiązku i za zgodą rodziców i narzeczonej wyrusza z kolegami. W akcie II-gim spotykamy naszych znajomych w zniszczonej przez wojnę wiosce, świeżo przez Legjony od Moskali uwolnionej, przyczem Stanisław jest już porucznikiem. Opowiadanie o dokonanym przed chwilą zwycięskim ataku, nacechowane przysłowiowym, beztroskim humorem «leguna».

W akcie III-cim w roku 1920 schodzą się znowu nasi bohaterzy w wiosce rodzinnej, jedni zdrowo i cało, inni z ranami, inwalidzi, brak tylko najdzielniejszego Stanisława, który poległ w bolszewickiej wojnie. W tej samej chacie, z której wyszli w bój przed laty, słuchają obecnie żałobnej opowieści o bohaterskiej śmierci swego kolegi i przewodnika.

Osób 19, w tem kobiet 6, mężczyzn 12, oraz większa ilość statystów. Wiek osób od 15 do 50 lat.

Ocena wartości sztuki: Jakkolwiek wybitnych artystycznych cech sztuka ta nie posiada, jednak zbudowana dobrze i przystępnie dla zespołu ludowego. Przewaga poczucia obowiązku, przyrzeczenia strzeleckiego i poświęcenia dla Ojczyzny nad własnem szczęściem, stanowi prawdziwą jej wartość. Odtworzenie wielkiego momentu dziejowego, w drobnym, lecz charakterystycznym przejawie w chacie wiejskiej, jest dla kształcenia młodego pokolenia bardzo pożądane, a przedstawienie bezpretensjonalnego powrotu do zwykłych zajęć życiowych, po dobrze spełnionym obowiązku wobec Ojczyzny, stanowi bardzo trafne rozwiązanie.

Dekoracje 2 (wnętrze chaty zamożnego gospodarza, oraz fragment wioski — podwórze przed chatą — z wybitnemi śladami zniszczenia wojennego).

Kostjumów 19. 3 sukmany krakowskie, 3 kierezje, 4 mundury strzeleckie, 2 mundury żołnierzy rosyjskich, 1 strój krakowski kobiecy odświętny, 3 stroje krak. odświętne dziewczęce (drużki), 2 ubiory kobiece codzienne, zniszczone, 1 ubiór męski przyniszczony (kapota lub kożuch), prócz powyższych ubiory ludowe, mundury strzeleckie i austrjackie, dla kapeli (w akcie I) i statystów.

*Sztuka powyższa nadaje się dla zespołów teatru ludowego zarówno początkujących (średnio w pracy zaawansowanych), jak i wybitnych, bez względu na jakość i charakter środowiska, w którem pracują.*

*Konieczne są skreślenia wulgarnych zwrotów i wyrazów, zapożyczonych ze stylu przedmieściowego. Piosenki można zmieniać na lokalne, lub więcej odpowiadające danemu zespołowi. (S. S.).*

5) Artur Schroeder: «**ROZKAZ**». Spółka Nakładowa «Odrodzenie» (Bibljoteka Teatrów Amatorskich Nr. 193). Lwów. Aktów 1. Cena 90 gr.

Treść sztuki: W pozycjach Legjonów nad Nidą opowiada kapitan Korecki towarzyszom broni o 14-letnim synu swoim Janku, który wbrew stanowczemu zakazowi ojca uciekł do Legjonów i znajduje się — jak wynika z otrzymanego listu — gdzieś wpobliżu na froncie. Korecki, choć w głębi duszy dumny jest z postępku chłopca, pozornie oburza się na jego nieposłuszeństwo i zapowiada, iż przy pierwszem spotkaniu ukarze syna i odeszle do domu. W trakcie toczonej na ten temat rozmowy melduje ordynans przybycie ułana z rozkazem i wprowadza go do ziemianki. W przybyłym poznaje Korecki swego syna. Pierwszy wybuch uczuć — ojcowskiego i synowskiego — tłumi obowiązek żołnierski i młodziutki żołnierz, ranny i słaniający się na nogach, resztkami siły woli doręcza rozkaz i zdaje relację ze swych przejść, poczem mdleje z wyczerpania. Korecki, stosownie do otrzymanego rozkazu, ma bezzwłocznie rozpoczynać atak, to też pozostawia rannego syna pod opieką ordynansa, a sam odchodzi w bój.

Osób 6, w tem 5 mężczyzn i 1 chłopiec. Wiek osób od 16 do 40 lat.

Ocena wartości sztuki: Sztuka pod względem artystycznym dobra. Miłość Ojczyzny, wiara w dobro sprawy i poczucie obowiązku, posunięte do najwyższych granic — ujęte w prostą i przystępną formę — muszą oddziaływać właściwie i celowo na słuchaczy,

a szczególnie na młodzież. Dialogi ordynansów, nacechowane beztroskim humorem żołnierskim, ujęte w formę kulturalną, bez przesady, oraz podkreślenie ofiarności ich i przywiązania do swych przełożonych, tworzy harmonijną całość.

Dekoracja przedstawia ziemiankę oficerską w okopach, niską, obszerną, ostemplowaną belkami i deskami. Wchód po schodkach z rowu strzeleckiego, urządzenie całkiem prymitywne z desek, skrzyń itp. — jak na wojnie. Uwidocznić wysiłek i staranie ordynansa do upiększenia siedziby.

Kostjumów 6 (3 ubiory strzeleckie oficerskie, 2 ubiory strzeleckie żołnierskie, 1 ubiór ułański — polowy).

*Sztuka powyższa nadaje się dla zespołów teatru ludowego zarówno początkujących (średnio w pracy zaawansowanych), jak i wybitnych, bez względu na jakość i poziom kulturalny środowiska, na terenie którego pracują.* *(S. S.).*

6) Wiśniowski Stanisław: «**STARY MUNDUR**». Księgarnia Polska B. Połonieckiego (Teatr dla Wszystkich Nr. 102), Lwów. Aktów 1. Cena 1.50 zł.

Treść sztuki: Rzecz dzieje się w dworku szlacheckim w Kongresówce, w czasie powstania styczniowego z r. 1863-go. Właściciel dworku major wojsk polskich, weteran z r. 1831, z niechęcią patrzy na partyzancką walkę młodszego pokolenia — wierząc jedynie w «ułanów» i w regularną wojnę. Zdarza się właśnie, że na polach otaczających dworek przychodzi do krwawej rozprawy między oddziałem Kozaków a powstańcami, w czasie której pada ciężko raniony dowódca powstańców Józef, narzeczony Wandy, córki majora. Powstańcy, pozbawieni dowódcy, wykonują fałszywe ruchy, które tak denerwują majora, że w pewnej chwili porywa za swój stary ułański mundur, za szablę i, nie bacząc na swój wiek, dosiada konia, staje na czele oddziału powstańców i prowadzi ich do ostatecznego zwycięstwa, wzamian zaco otrzymuje od Rządu Narodowego nominację na dowódcę tego oddziału.

Ilość osób conajmniej 10, w tem 1 kobieta i conajmniej 9 mężczyzn. Wiek osób od 18 do 60 lat.

Ocena wartości sztuki: Jako sztuka patrjotyczna, ilustrująca miłość Ojczyzny i poświęcenie ubiegłych pokoleń, «Stary mundur»

przez długie lata utrzyma się w repertuarze okolicznościowym teatrów amatorskich pomimo niescenicznej budowy (zbyt długie monologi, tyrady i t. d.) i małej wartości literackiej.

Dekoracja przedstawia wnętrze pokoju w dworku szlacheckim z urządzeniem z lat 1850—1860. — Klawikord, krosna, zegar kurantowy, kominek i t. d.

Kostjumy: 1 kobiecy (krynolina), dwa kostjumy ułańskie z r. 1831 dla majora i starego sługi, dwie czamarki dla tychże, oraz conajmniej 6 kostjumów powstańczych z r. 1863-go.

*Sztuka powyższa nadaje się przedewszystkiem dla zespołów teatru ludowego dobrze w pracy zaawansowanych, działających w średnio wyrobionem kulturalnie środowisku małomiasteczkowem.*

*(B. B.).*

7) Staszczyk Adam: «**DZIESIĄTY PAWILON**». Księgarnia Polska B. Połonieckiego (Teatr dla Wszystkich Nr. 101). Lwów. Aktów 1. Cena 1.50 zł.

Treść sztuki: Konrad, bohaterski bojownik o wolność z r. 1863, znajduje się w celi więziennej słynnego X Pawilonu. Pomimo straszliwych tortur, Moskale nie zdołali wydobyć z niego ani słowa, — Konrad nie zdradził żadnej tajemnicy spiskowców. Jedyną pociechą dla niego jest to, że narzeczona jego Ludwika, współtowarzyszka w pracy niepodległościowej, po długich śledztwach, uzyskuje wreszcie wolność, a wypuszczona z więzienia, obiecuje mu dozgonną miłość i wytrwałość w pracy dla dobra uciśnionej Ojczyzny. Czego jednak Moskale nie uzyskali przemocą — udało się im zdobyć podstępem. Pułkownik Kryłow przebrany za księdza, wydobył pod pozorem spowiedzi z Konrada całą tajemnicę konspiracji. Wprawdzie zdemaskowany w ostatniej chwili poniósł śmierć na miejscu z ręki Konrada, jednakże los tego ostatniego został tem samem przypieczętowany. Konrad udaje się na pewną śmierć ze słowami: «Jeszcze Polska nie zginęła».

Osób działających w akcji 7, w tem 1 kobieta, mężczyzn 6. Wiek osób od 20 do 50 lat.

Ocena wartości sztuki: Jako sztuka o tendencji patrjotycznej, przepojona głęboką miłością Ojczyzny, a nadto ilustrująca prześladowania Polaków pod zaborem rosyjskim w latach 1860-ych — sztuka ta przez długie jeszcze lata będzie się cieszyć prawem obywatelstwa

na deskach scenicznych teatrów amatorskich pomimo tego, że nie posiada większych wartości ani artystycznych, ani scenicznych.

Dekoracja przedstawia celę więzienną z maleńkiem oknem silnie zakratowanem i z drzwiami wchodowemi, okutemi żelazem.

Kostjumów 7. 1) Kostjum damski (krynolina) z r. 1863. 2) Kostjum powstańczy z r. 1863. 3) Kostjumy: pułkownika, oficera, żandarma i dwóch żołnierzy rosyjskich z r. 1863.

*Sztuka powyższa nadaje się przedewszystkiem dla zespołów teatru ludowego dobrze w pracy zaawansowanych, działających w mało wyrobionych kulturalnie środowiskach wiejskich, małomiasteczkowych, robotniczych, oraz podmiejskich.*

8) Salz Henryk: «**DZIEDZICTWO**». Księgarnia Polska B. Połonieckiego (Teatr dla Wszystkich Nr. 114), Lwów. Aktów 1. Cena 1.50 zl.

Treść sztuki: Sofron Kassatkin, rosyjski rotmistrz żandarmerji, upodobał sobie przed wielu laty żonę St. Pawlińskiego, prof. gimn., gorącego patrjoty i w celu zdobycia jej, postarał się o zesłanie męża na Sybir. Tymczasem żona pojechała za wygnańcem i w drodze zmarła, zaś Kassatkin gnębiony wyrzutami sumienia wziął na wychowanie jej nieletniego syna Mścisława i wychował go na zaprzańca narodowego, nieświadomego swego pochodzenia, oficera rosyjskiego.

Rzecz dzieje się w r. 1914 w chwili wybuchu wojny światowej w maleńkiej wiosce nad samą granicą rosyjsko-austrjacką, w dawnym dworze Pawlińskiego, zamieszkałym obecnie przez Kassatkina. Mścisław, jako oficer rosyjski, podjudzany przez swego opiekuna i narzeczoną Rosjankę Tatjanę, gotuje się do wyjazdu na front, gdy tymczasem nagły atak oddziału legjonistów udaremnia jego plany. Wywiązuje się zacięta bitwa w czasie której ginie stary Pawliński, jako legjonista zbiegły z niewoli rosyjskiej z rąk syna Mścisława. To decyduje o dalszych losach Mścisława.

Ilość osób conajmniej 30, w tem kobiet 5 i conajmniej 25 mężczyzn. Wiek osób od 16 do 60 lat.

Ocena wartości sztuki: Jako obrazek z r. 1914-go, malujący walki legjonistów o wolność Polski, utwór niniejszy zdobywa sobie prawo wstępu na deski teatralne zespołów amatorskich — jednakowoż wartości artystycznej ani scenicznej nie posiada.

Dekoracja przedstawia obszerne podwórze, pokryte murawą. Po prawej i po lewej stronie sceny dwa domy (dworki) z werandami — w głębi sztachety, odgraniczające podwórze od ulicy, obstawionej szeregiem domków. W środku sceny wyrasta lipa — obok niej stół i drewniane ławki.

Kostjumów conajmniej 14. Mundury rosyjskiego wojska z r. 1914 (Kassatkin — rotmistrz żandarmerji, Mścisław — porucznik, policjant i conajmniej 4 żołnierzy rosyjskich). Mundury legjonistów z r. 1914 (1 porucznik i conajmniej 6 szeregowców).

*Sztuka powyższa nadaje się przedewszystkiem dla zespołów teatru ludowego dobrze w pracy zaawansowanych, działających w środowisku podmiejskiem, średnio wyrobionem kulturalnie. (B. B.).*

## II. Widowiska obrzędowe.

9) A. Mickiewicz: «**DZIADY**». Ludowe misterjum zaduszne w opracowaniu scenicznem St. Iłowskiego. Wołyńskie Zrzeszenie Chórów i Teatrów Ludowych, Równe. Dwie części: Prolog i obrzęd. Cena 60 gr.

Treść sztuki: W prologu na tle śpiewów żałobnych — rozmowa między starcem a pacholęciem o nocy zadusznej, w którą można ujrzeć zmarłych. Nadciąga gromada wiejska z guślarzem na czele, zdążając do kaplicy na obrzęd dziadów. Część II stanowi znany powszechnie sam obrzęd dziadów, w czasie którego guślarz sprowadza zjawy: rodzeństwa — Józia i Rózi, dziedzica otoczonego gromadą ptaków-duchów, i Zosi.

Osób działających 10 i statyści (najmniej 15 osób), w tem kobiet 3 (i statystki), mężczyzn 5 (i statyści), chłopców 2 (i statyści), dziewcząt 1. Wiek osób od około 12 do 60 lat.

Ocena wartości sztuki: Widowisko to jest jedynem literacko mistrzowskiem opracowaniem obrzędu dziadów (zadusznego), który obecnie na ziemiach słowiańskich zaginął i jedynie ślady szczątkowe jego pozostały głównie na Wileńszczyźnie. Widowisko po wprowadzeniu widzów w utwór w odpowiedniej prelekcji, może służyć jako moment zaczepny do zainteresowania widzów twórczością A. Mickiewicza, oraz kulturą i obrzędowością ludu. Ujęcie inscenizacyjne dosto-

sowane do najprymitywniejszych nawet warunków zespołów teatrów ludowych.

Inscenizacyjnie widowisko tak ujęte, że miejsce przed sceną na sali jest wyzyskane jako teren akcji prologu, zaś sama scena ma przedstawiać wnętrze kaplicy. Przez salę też wchodzi gromada spiesząca pod przewodnictwem guślarza na dziady. Kurtyna sceny ciemna, z białym dużym krzyżem, na scenie ołtarz i trumna. Ze sali na scenę szerokie schody, przykryte ciemną materją. Wadą samego wydawnictwa jest niepotrzebne zatarcie formy wierszowej w układzie graficznym.

Stroje ludowe, nie nastręczają poza strojem Józia i Rózi poważniejszych trudności. Ilość kompletów zależy od ilości statystów. Sztuka zawiera szczegółowe przypisy dotyczące strony technicznej widowiska.

*Sztuka powyższa nadaje się dla zespołów teatru ludowego dobrze w pracy zaawansowanych i wybitnych, działających na terenie zarówno wyrobionych kulturalnie, jak i mało wyrobionych kulturalnie środowisk wiejskich, małomiasteczkowych, robotniczych i podmiejskich.*

*(M. M.).*

## III. Inscenizacje.

10) Turowiczówna Jadwiga: «**WYBÓR INSCENIZACYJ**». Lubelski Związek Teatrów i Chórów Ludowych, Lublin 1931. Cena 60 gr.

Zbiorek zawiera inscenizacje: 1) Pieśni ludowej «Pani zabiła pana», 2) Kolędy (widowiskowe ujęcie kilku kolęd), 3) Fragmentu z «Chłopów» Reymonta — «Przy kądzieli», 4) «Marysi dalekiej» Tetmajera. Inscenizacje te mogą służyć jako przykład wyzyskania pieśni ludowej, czy tekstów literackich do celów widowiskowych z jednej, zaś jako materjał do wykonania w świetlicy, czy na scenie, z drugiej strony. Tytuły inscenizacyj orjentują zgrubsza w ich charakterze i treści. Do pieśni o pani, która pana zabiła, podano tekst muzyczny na podstawie Kolberga.

Inscenizacje powyższe mają charakter widowisk zbiorowych, stąd ilość osób konieczna duża (przynajmniej 15—20), ilość kobiet i mężczyzn równa.

Ocena wartości: Rzecz powyższa, jako dająca możność rozwinięcia przy opracowywaniu w zespole pracy o charakterze samokształceniowym, posiada dużą wartość.

Trudności techniczne i jakość dekoracyj zależą całkowicie od pomysłowości reżysera i zespołu, w przypisach bowiem inscenizatorka wyraźnie pozostawia realizatorom w tym kierunku zupełną swobodę.

Kostjumy ludowe (w inscenizacji «Marysi dalekiej» — góralskie).

*Rzecz powyższa nadaje się dla zespołów teatru ludowego zarówno będących w stanie organizacji, jak i wybitnych, bez względu na charakter i poziom środowiska, w którem pracują.* *(M. M.).*

11) Mierzejewska Jadwiga: «**TEATR Z PIEŚNI**» w układzie plastycznym. Instytut Teatrów Ludowych, Warszawa 1933. Cena 2.50 zł.

Książka zawiera 10 pieśni ludowych w pięknym układzie plastycznym, podzielonych na działy, a mianowicie układ: 1) linjowy, 2) naśladowniczy, 3) dramatyczny, 4) taneczny, 5) wycinankowy. Działy te układu plastycznego wprowadziła inscenizatorka ze względu na charakterystyczne elementy w formie pieśni. Układ inscenizacyjny pieśni, podany w obszernych i zrozumiałych objaśnieniach do każdej pieśni, przyczem podane są szkice sytuacyjne. Zbiorek zawiera tekst, melodję i opracowanie następujących pieśni: 1) Pieśń weselna o «przepióreczce», 2) A jak będzie słońce i pogoda, 3) Choćbym ja jeździł, 4) W polu lipeńka, 5) Pieśń weselna o jabłoneczce, 6) Pieśń o Katarzynie, 7) Chodziłam se koło rzycki, 8) Pieśń o Magdalenie, 9) Na Kujawach, 10) Zieleni się lipka.

Ocena wartości: Zbiorek ten posiada dużą wartość wychowawczą i estetyczną, daje bowiem cenny i fachowo opracowany materjał do bardzo zaniedbanej jeszcze sprawy tańca rytmicznego i plastyki. Nadto może on służyć jako wzór artystycznego rozwiązania pieśni ludowej tańcem. Zbiorek ten winien się znaleźć w posiadaniu każdej świetlicy i każdego zespołu teatralnego ludowego, bez względu na jego zaawansowanie w pracy, oraz poziom kulturalny i charakter środowiska, w którem pracuje.

Uwaga: Pieśni w układzie plastycznym wymagają bardzo dokładnego i sumiennego przepracowania.

Ilość osób potrzebna do wykonania tych inscenizacyj pieśni, od kilku do kilkunastu par. — Stroje ludowe. — Dekoracje niekonieczne, można jednak przy inicjatywie i pomysłowości zespołu do każdej pieśni obmyśleć odpowiednią, ładną oprawę dekoracyjną. Inscenizacje te nadają się doskonale do wykonania na wolnem powietrzu.

*(M. M.).*

12) Solarzowa Zofja: «**TEATR Z PIEŚNI**». Jak były one odtwarzane z Wiejskim Uniwersytecie Orkanowym (1926—1933). Przyozdobiła Zofja Stryjeńska. Instytut Teatrów Ludowych, Warszawa 1933. Cena 2 zł.

Zbiorek zawiera 15 pieśni ludowych, opracowanych inscenizacyjnie w sposób prosty, w dostosowaniu do najprymitywniejszych środków technicznych, jak np. świetlica, przyczem cały nacisk położono na stronę artystyczną, ton i nastrój pieśni. Z tego względu pieśni te pozornie wyglądają na łatwe do wykonania, jednak jeśliby miały one być wykonywane poza świetlicą, na scenie, wskazana jest duża ostrożność i wnikliwe opracowanie, oraz specjalne nastawienie widzów i wykonawców, od prymitywu bowiem bardzo blisko do banalności. Podano w zbiorku tekst, melodję i omówienie wykonania następujących pieśni: 1) Błogosławimy sieroty, 2) Siałam rutę..., 3) Na drogę życia..., 4) Choćbym ja jeździł..., 5) W polu lipeńka... 6) Pieśń weselna, 7) Rano, rano.. 8) W zielonym gaiku..., 9) Gdzie to jedziesz, Jasiu?, 10) Święty Piotr i leguny, 11) Starsza siostra brata miała..., 12) Kasia Jasiowa, 13) Podolanka, 14) Ojciec z trzema córkami, 15) Błogosławiona dobroć...

Ocena wartości: Inscenizacje te posiadają dużą wartość artystyczną i społeczno-wychowawczą i stanowią cenny materjał i przykład wyzyskania pieśni ludowej do celów teatralnych. Nadają się one dla każdej świetlicy, oraz średnio w pracy zaawansowanych, dobrych i wybitnych zespołów teatru ludowego, pracujących przedewszystkiem w środowisku wiejskiem.

Do wykonania powyższych inscenizacyj potrzeba zespołu mieszanego, złożonego z kilkunastu osób. — Strój ludowy. — Sprawa dekoracyj w zależności od treści pieśni, da się łatwo rozwiązać w każdym zespole, zwłaszcza, że nie są one konieczne. *(M. M.).*

## IV. Sztuki obyczajowe i różne.

13) J. Pobratymiec-Płatkowski: «**ZRĘKOWINY U DRUZGAŁY**» (z muzyką). B. Połoniecki, Lwów, (III wyd.). Aktów 1. Cena 1.50 zł.

Treść sztuki: Organista Grajcarek pośredniczy w swataniu córki Druzgały Magdy — Józkowi Rakowi. Ponieważ jednak Rak jest pijakiem, a ojciec jego skąpcem, przeto stary Druzgała godzi się przyjąć za zięcia parobczaka Wojtka Gracza, w którym kocha się z wzajemnością Magda. Przy tej sposobności okazuje się całe intryganctwo poprzednich swatów.

Osób działających w akcji 7, w tem kobiet 2, mężczyzn 5. Wiek osób od 20 do 50 lat.

Ocena wartości sztuki: Sztuka w budowie swej naiwna, ma jednak dużo realizmu zaprawionego komizmem (Brygida Kwaterczyna). Prostota konstrukcji ułatwia orjentowanie się niewprawnemu widzowi, a wyśmianie typu bardzo prymitywnego snoba wiejskiego Józka Raka i jego chciwego ojca, przy równoczesnem pokreśleniu wartości obyczaju rodzimego przez Magdę ma wartość wychowawczą. Sztuka gwarowo naogół dobra.

Dekorację stanowi wnętrze izby wiejskiej.

Kostjumów 7 wiejskich.

*Sztuka powyższa nadaje się przedewszystkiem dla zespołów teatru ludowego początkujących (średnio w pracy zaawansowanych), pracujących w mało wyrobionem kulturalnie środowisku wiejskiem.*

*Wskazane skreślenie niektórych drastyczniejszych powiedzeń.*

*(F. B.)*

14) J. Pobratymiec-Płatkowski: «**WIOSNA NA PODHALU**». Księgarnia Polska B. Połonieckiego (Teatr dla Wszystkich), Lwów. Autor części muzycznej E. H. Aktów 1. Cena 2.50 zł.

Treść sztuki: Gospodarstwo Macieja i Magdaleny Gąsieniców, posiadających dwie dorodne córki, Zośkę i Jagę, sąsiaduje z gospodarstwem Jacka Greli Kreptowskiego, ojca Kuby, dorodnego parobczaka,

zakochanego po uszy w starszej Zośce. Szczęściu młodych stoi na przeszkodzie niezgoda ojców, którzy aczkolwiek bardzo rzetelni, uczciwi i ogólnie szanowani ludzie, różnią się między sobą przekonaniami politycznemi — jeden jest «Piastowiec», a drugi «Stojałowczyk». Przebiegle i mądre pośrednictwo Bartłomieja Kożusiaka w czasie uroczystości imieninowych Zośki — doprowadza jednak do zgody między poważnionymi ojcami — i sztuka kończy się pojednaniem, a zarazem zrękowinami młodych.

Ilość osób 16 (i statyści), w tem 2 kobiety, mężczyzn 3, chłopców 6 i 5 dziewcząt. Wiek osób od 18 do 60 lat.

Ocena wartości sztuki: Sztuka bezpretensjonalna pod względem artystycznym, a jednak o dużych wartościach scenicznych doskonale zbudowana, o ciekawych typach, interesującej fabule — ma duże walory z punktu widzenia oświatowego. Przedewszystkiem podnieść należy zdrową tendencję sztuki: pracować mamy nad utrzymaniem harmonji i zgody w społeczeństwie, przejść do porządku dziennego nad niesnaskami partyjnemi — uczmy się cenić w ludziach charakter, prawość, uczciwość, sprawiedliwość i t. d.

Ze względu na aktualność poruszanych zagadnień, sztuka ta specjalnie zasługuje na wyróżnienie, aczkolwiek wymaga drobnych zmian, o których mowa w ustępie końcowym.

Dekorację stanowi wnętrze dostatniej chałupy wiejskiej z okolic Podhala. Ściany bielone, czyste — w głębi wyjście na ganek, przez które widać sad, pokryty kwieciem (wiosna).

Kostjumy współczesne wiejskie z Podhala — odświętne, 16 kompletów (nadto dla statystów).

*Sztuka powyższa nadaje się dla zespołów teatru ludowego początkujących (średnio w pracy zaawansowanych), działających na terenach średnio i mało wyrobionych kulturalnie środowisk wiejskich, małomiasteczkowych i podmiejskich.*

*Konieczna przeróbka ustępów dotyczących rządów zaborczych i zaktualizowanie stosunków partyjnych na wsi dzisiejszej.*

*(B. B.).*

15) Irena Mrozowicka: «**BABSKA POLITYKA**». Spółka «Odrodzenie», Lwów 1925. Aktów 3. Cena 1.50 zł.

Treść sztuki: Marcin Milczak ma być sprzedawcą w Kółku; jego żona, zwykła rzędziocha, umyśliła sobie, że Marcin powinien zo-

stać wójtem. W tym celu gości chłopów w karczmie; gdy wszyscy dobrze sobie podpili, mały Lejbuś przynosi wiadomość, że zagroda Marcinów pali się. Trzecia odsłona okazuje przygnębienie niedoszłej wójciny, współczucie tych, przeciwko którym Marcinowa występowała i szczęśliwe zakończenie.

Ilość osób biorących udział w akcji 11, w tem kobiet 3, mężczyzn 7, oraz 1 chłopiec. Wiek osób od 12 do 50 lat.

O c e n a  w a r t o ś c i  s z t u k i: Sztuka bardzo prymitywna, ale pisana z werwą. Ma tę zaletę, że ośmiesza zacofanie Marcinowej i jej niechęć do kolonistów, którzy reprezentują właśnie element rozumniejszy i postępowy.

D e k o r a c j e 2. Izba w chacie i izba w karczmie.

K o s t j u m ó w 12 (10 wiejskich ubiorów męskich i kobiecych, oraz 2 żydowskie).

*Sztuka powyższa nadaje się przedewszystkiem dla zespołów teatru ludowego początkujących (średnio w pracy zaawansowanych), działających na terenie mało wyrobionych środowisk wiejskich.*

*(F. B.).*

**Wydawnictwa ocenione w niniejszym biuletynie i wszystkie wydawnictwa w zakres teatru ludowego wchodzące, są do nabycia w Małopolskim Związku Teatrów i Chórów Ludowych w Krakowie, ul. Zacisze 14/1.**

**REDAKTOR: MARJAN MIKUTA**

Wydawnictwo Małopolskiego Związku Teatrów i Chórów Ludowych
w Krakowie, ul. Zacisze 14, I p.

KRAKÓW — DRUK W. L. ANCZYCA I SPÓŁKI